ప్రచురణ యోగ్యమైన

భారత దేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానంలో

సివిల్ అప్పీలు అధికార పరిధి

సివిల్ అప్పీలు నెం.83/2023

(@ఎస్ఎల్పి (సి) నెం. 9049/2021)

M/s ఓస్వాల్ ప్లాస్టిక్ ఇండస్ట్రీస్ **అప్పీలుదారు(లు)**

వర్సెస్

మేనేజర్, లీగల్ డిపార్ట్మెంట్ ఎన్.ఎ.ఐ.సి.ఓ. లిమిటెడ్. **ప్రతివాదు (లు)**

తీర్పు

ఎం. ఆర్. షా,న్యాయమూర్తి.

1. నేషనల్ కన్స్యూమర్ డిస్ప్యూట్స్ రిడ్రెసల్ కమిషన్, న్యూఢిల్లీ (ఇకపై దీనిని ఎన్సిడిఆర్సి అని పిలుస్తారు) మొదటి అప్పీల్ నెం.207/2015 ద్వారా స్టేట్ కన్స్యూమర్ డిస్ప్యూట్స్ రిడ్రెసల్ కమిషన్, పంజాబ్ ఇచ్చిన తీర్పును మార్చుట ద్వారా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ చెల్లించుటకు సిద్ధపడిన సొమ్మును ఖరారు చేసినది. తద్వారా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ రూ.29,17,500/- కు బదులు రూ.12,60,000/-ని నష్టపరిహారముగా

చెల్లించుటకు సిద్ధపడినది. ఈ తీర్పును ఆక్షేపిస్తూ అసలు దరఖాస్తు దారుడు ప్రస్తుత అప్పీలును ఈ కోర్టు నందు ప్రతి పాదించాడు.

2. ఇక్కడ అప్పీలుదారుడు 02.07.2009 నుండి ప్రామాణిక అగ్ని మరియు ప్రత్యేక ప్రమాదాల విధానము ఇన్సూరెన్స్ భీమా పొందాడు భీమా చేసిన మొత్తం రూ.2.50 కోట్లు అప్పీలుదారు ప్రకారం, పునర్వ్యవస్తీకరణ విలువ ద్వారా భీమా సొమ్మును రూ.4.50 కోట్లుకు పెంచబడినది. భీమా చెల్లుబాటు ఇన్సూరెన్సు భీమా అములులో ఉండగా వ్యవధిలో అంటే తేది.17.10.2009 రోజున ఫ్యాక్టరీ ప్రాంగణంలో మంటలు చెలరేగి ఫలితంగా రూ.76,64,000/-ల విలువ స్టాకు, యంత్ర సామాగ్రి నష్టము జరిగినది. భీమా సంస్థ నియమించిన సర్వేయర్ పునరుద్ధరణ విలువ ప్రాతిపదికన నష్టం రూ.29,17,500/- మరియు విలువ తగ్గిన విలువపై రూ.12,60,000/- నష్టము కలిగినట్లు నిర్ణయించారు. సర్వేయర్ మరియు పరిశోధకుడి నివేదికలు ఉన్నప్పటికీ భీమా సంస్థ దావాను తిరస్కరించింది. ఇక్కడ అప్పీలుదారు అసలు ఫిర్యాదుదారుడు రాష్ట్ర కమిషన్ ముందు ఫిర్యాదు చేస్తూ రూ.76,64,000/- దానిపై వడ్డీ కొరకు దరఖాస్తు చేసినాడు. దెబ్బతిన్న యంత్రాలను మార్చడానికి ఫిర్యాదుదారుడు రూ.1,34,07,836/- విలువ గల యంత్రాలను కొనినట్లు ప్రతిపాదించాడు. సర్వేయర్ నివేదిక మరియు పునరుద్ధరణ విలువ ఆధారంగా సర్వేయర్ అంచనా వేసిన నష్టాన్ని బట్టి రాష్ట్ర కమిషన్ తేది.10.11.2014 నాటి ఉత్తర్వు ద్వారా రూ.

29,17,500 మరియు తేది. 28.10.2010 నాటి తిరస్కరణ లేఖ తేదీ నుండి 9 శాతం వడ్డీ పాటు మరియు రూ.1 లక్ష పరిహారం, రూ.11,000/- వ్యాజ్యం ఖర్చులుగా చెల్లించ ఆదేశించించినది. ఈ దశలో, అసలు క్లెయిమ్ రూ.76,64,000/- అయినను సర్వేయర్ నివేదికను దృష్టిలో ఉంచుకుని మరియు పునరుద్ధరణ విలువ రూ.29,17,500/-గా పరిగణించి రాష్ట్ర కమిషన్ రూ. 29,17,500/- అనేది పునఃస్థాపన విలువగా ఆమోదించినది. రాష్ట్ర కమిషన్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వును ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. ముందు భీమా సంస్థ అప్పీల్ చేసినది. వివాదాస్పద తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ద్వారా, ఎన్సిడిఆర్సి ఈ అప్పీల్ను అనుమతించింది మరియు రాష్ట్ర కమిషన్ ఆమోదించిన ఉత్తర్వును సవరించింది. 7 శాతం వడ్డీతో పాటు 12,60,000/- రూ.29,17,500/- ఫిర్యాదుదారుడు విలువ తగ్గిన విలువకు అర్హుడని, పునరుద్ధరణ విలువకు కాదు అని గమనించడం ద్వారా. ఎన్సిడిఆర్సి, స్టేట్ ఆమోదించిన నష్ట పరిహారము రూ.1 లక్షను కూడా తొలగించినది.

2.1 ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. జారీ చేసిన వివాదాస్పద తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు పట్ల విచారం మరియు అసంతృప్తి వ్యక్తం చేస్తూ రూ.29,17,500/-కి బదులుగా రూ.12,60,000/- అంటే, తగ్గిన విలువను ప్రధానం చేయడం మరియు పునఃస్థాపన విలువను కాకుండా, పరిహారమును నిర్ణయించుటను ప్రస్తుత అప్పీలును ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు.

3. ఇక్కడ అప్పీలుదారు తరపున హాజరైన సీనియర్ అడ్వాకేట్ శ్రీ జే సాల్లా-తన వాదనల ద్వారా పునరుద్ధరణ విలువను కాకుండా తరుగుదల విలువను ప్రదానం చేస్తూ ఎన్సిడిఆర్సి జారీ చేసిన వివాదాస్పద తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు భీమా పాలసీలోని సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ 9 కి విరుద్ధంగా ఉందని మనవి చేసారు.

31. పునర్వ్యవస్థీకరణ ప్రాతిపదికన నష్టాన్ని సర్వేయర్ అంచనా వేసి రూ.29,17,500/-గా నిర్ణయించిరి. అందువల్ల, తిరస్కరణ సరికాదని సరియైన నిర్ధారణ చేయబడినది అని సమర్పించబడింది.

3.2. ఐదు యంత్రాలు అగ్నికి ఆహుతైనందున ఫిర్యాదుదారు కొత్త యంత్రాలను కొనుగోలు చేశారని, అందువల్ల రాష్ట్ర కమిషన్ కొనుగోలు చేసిందని ప్రస్తావిస్తూ పరిహారమునకు రూ.29,17,500 అనేది సర్వేయర్ నివేదిక ఆధారంగా పునఃస్థాపన విలువగా నిర్ణయించుట అత్యంత సమర్ధనీయము.

3.3. ఇన్సూరెన్సు పాలసీలోని సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ 9 పై ఆధారపడి, ఫిర్యాదుదారునికి పునఃస్థాపన విలువకు అర్హత ఉంటుందని సమర్ధించడమయినది ఎన్సిడిఆర్సి క్లెయిమ్ను తప్పుగా రూ. 12,60,000/- ఇన్సూరెన్సు పాలసీలోని సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ 9 ని తప్పుగా అర్థం చేసుకోవడం ద్వారా క్లెయిమును రూ.12,60,000/- తగ్గించినది. ఇన్సూరెన్సు పాలసీలోని 9 వ నిబంధనకు ఎటువంటి సంబంధం ఉండదని సమర్పించబడింది. దెబ్బతిన్న

ధ్వంసమైన ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించడానికి లేదా భర్తీ చేయడానికి బీమా కంపెనీకి అవకాశం ఇస్తుందని సమర్పించబడింది.కంపెనీ ఆస్తిని పునరుద్ధరించనందున, ఆ నిబంధన కూడా వర్తించదని సమర్పించబడింది.

3.4. కెనరా బ్యాంక్ వర్సెస్ యునైటెడ్ ఇండియా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ మరియు ఇతర కేసులలో ఈ కోర్టు గమనించినట్లుగా మరియు **తీర్పు ఇచ్చినట్లుగా ఇది సమర్పించబడింది. 2020 (3) ఎస్.సి.సి. 455, ఇన్సూరెన్సు పాలసీలోని నిబంధనలును సహేతుకమైన అందరి ఆలోచనా సరళిని** ప్రభావం చూపే విధంగా చదివి అర్థం చేసుకోవాలి. కవరేజ్ నిబంధనలును విస్తృతంగా అర్థం చేసుకోవాలని, ఏదైనా అస్పష్టత ఉంటే, దానిని బీమా చేసిన వ్యక్తికి అనుకూలంగా పరిష్కరించాలని అభిప్రాయపడ్డారు.

3.5. పైన పేర్కొన్న సమర్పణలు చేయడం మరియు పైన పేర్కొన్న నిర్ణయంపై ఆధారపడటం, ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. ఆమోదించిన వివాదాస్పద తీర్పు మరియు ఉత్తర్వులను రద్దు చేయడం మరియు పక్కన పెట్టడం ద్వారా ప్రస్తుత అప్పీల్ను అనుమతించి మరియు రాష్ట్ర కమిషన్ ఆమోదించిన ఉత్తర్వులను పునరుద్ధరించాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

4. ప్రస్తుత అప్పీలును భీమా సంస్థ తరపున హాజరైన విద్వాంసుడైన న్యాయవాది తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.

4.1. కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులలో మరియు భీమా విధానములోని సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ 9 యొక్క నిజమైన వివరణపై, తగ్గిన విలువను ఇవ్వడంలో మరియు ఫిర్యాదుదారుడు క్లెయిమ్ చేసిన విధంగా పునరుద్ధరణ విలువను ఇవ్వడంలో ఎన్సిడిఆర్సి ఎటువంటి లోపం చేయలేదని సమర్పించబడింది.

4.2. ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. సరిగ్గా గమనించినట్లుగా, భీమా చేసిన వస్తువులను ఎలా ఉండాలో ఆవిధంగా అవే ప్రాతిపదికన భర్తీ చేయాలని, అంటే యంత్రాలు పాత యంత్రాలు అయితే, దానిని పాత యంత్రాల ద్వారాచే భర్తీ చేయాలని సమర్పించబడింది. అందువల్ల, ఫిర్యాదుదారు లేదా భీమా సంస్థ ద్వారా వాస్తవ పునరుద్ధరణ చేయబడనందున మరియు పునరుద్ధరణ ప్రాతిపదికన భీమా చేసిన వ్యక్తికి డబ్బు చెల్లించాల్సి ఉన్నందున, యంత్రాల విలువను బదులుగా వాడుట ప్రాతిపదికన అంటే పాత యంత్రాల విలువను కనుగొనాలి, దీనిని యంత్రాల ప్రస్తుత విలువ నుండి తరుగుదల విలువను తీసివేయడం ద్వారా మాత్రమే లెక్కించవచ్చు.

4.3 పైన పేర్కొన్న సమర్పణలు చేస్తూ, ప్రస్తుత అప్పీల్ను కొట్టివేయాలని ప్రార్థిస్తున్నారు.

5. ఈ న్యాయస్థానం పరిశీలన కోసం వచ్చిన చిన్న విషయము ఏమిటంటే, కేసు యొక్క వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులలో మరియు భీమా విధానము యొక్క సంబంధిత నిబంధన యొక్క నిజమైన వివరణపై, అగ్నిప్రమాదం కారణంగా కర్మాగారం మరియు యంత్రాంగం దెబ్బతిన్న సందర్భంలో, ఫిర్యాదుదారునికి పునరుద్ధరణ విలువ లేదా విలువ తగ్గిన విలువకు

అర్హత ఉందా?

5.1 పైన పేర్కొన్న సమస్యతో వ్యవహరించేటప్పుడు, విధానములోని సెక్షన్ 2 లోని సంబంధిత క్లాజ్ 9 ను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి, ఇది క్రింది విధంగా ఉంటుందిః..

"9.కంపెనీ తన ఎంపిక ప్రకారం, నష్టం లేదా నష్టం మొత్తాన్ని చెల్లించే బదులు, దెబ్బతిన్న లేదా నాశనం చేయబడిన ఆస్తిని లేదా దానిలోని ఏదైనా భాగాన్ని తిరిగి స్థాపించడం లేదా భర్తీ చేయడం, లేదా అలా చేయడంలో మరే ఇతర కంపెనీ లేదా భీమా సంస్థ (ల) తో చేరడం, కంపెనీ ఖచ్చితంగా లేదా పూర్తిగా తిరిగి స్థాపించడానికి కట్టుబడి ఉండకూడదు, కానీ పరిస్థితులు అనుమతించినప్పుడు మరియు సహేతుకంగా తగినంత పద్ధతిలో మాత్రమే, మరియు ఏ సందర్భంలోనూ కంపెనీ అటువంటి నష్టం లేదా నష్టం సంభవించిన సమయంలో ఉన్న ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించడానికి అయ్యే ఖర్చు కంటే లేదా దానిపై కంపెనీ భీమా చేసిన మొత్తం కంటే ఎక్కువ ఖర్చు చేయడానికి కట్టుబడి ఉండదు. కంపెనీ ఏదైనా ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించడానికి లేదా బదులుగా వాడుట చేయడానికి ఎంచుకుంటే, భీమా చేసిన వ్యక్తి తన సొంత ఖర్చుతో కంపెనీకి అవసరమైన ప్రణాళికలు, లక్షణాలు, కొలతలు, పరిమాణాలు మరియు ఇతర వివరాలను కంపెనీకి అందించాలి, మరియు పునరుద్ధరణ లేదా బదులుగా వాడుట చేసే ఉద్దేశ్యంతో కంపెనీ చేసిన లేదా చేయటానికి కారణమైన చర్యలు ఏవీ తిరిగి స్థాపించడానికి లేదా బదులుగా

వాడుట చేయడానికి కంపెనీ చేసిన ఎన్నికగా పరిగణించబడవు. ఏ సందర్భంలోనైనా వీధుల అమరికను లేదా భవనాల నిర్మాణాన్ని ప్రభావితం చేసే ఏదైనా పురపాలక లేదా ఇతర నిబంధనల కారణంగా కంపెనీ దీని ద్వారా భీమా చేయబడిన ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించలేకపోతే లేదా మరమ్మతు చేయలేకపోతే, కంపెనీ, అటువంటి ప్రతి సందర్భంలోనూ, అటువంటి ఆస్తిని చట్టబద్ధంగా దాని మునుపటి స్థితికి పునరుద్ధరించగలిగితే, దానిని పునరుద్ధరించడానికి లేదా మరమ్మతు చేయడానికి అవసరమైన మొత్తాన్ని మాత్రమే చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

5.2 నిజమైన వివరణపై మరియు పైన పేర్కొన్న నిబంధన యొక్క న్యాయమైన పఠనంపై, మొదట బీమా కంపెనీకి నష్టం లేదా నష్టం మొత్తాన్ని చెల్లించే బదులు దెబ్బతిన్న లేదా నాశనం చేయబడిన ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించడానికి లేదా భర్తీ చేయడానికి అవకాశం ఇవ్వబడుతుంది. బీమా సంస్థ పునరుద్ధరణ లేదా భర్తీ ఎంపికను ఉపయోగిస్తే దెబ్బతిన్న ఆస్తిని పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా తిరిగి స్థాపించడానికి కంపెనీ కట్టుబడి ఉండకూడదు, కానీ పరిస్థితులు అనుమతించినప్పుడు మరియు సహేతుకంగా తగినంత పద్ధతిలో మాత్రమే, మరియు ఏ సందర్భంలోనూ కంపెనీ తిరిగి స్థాపించడానికి ఎక్కువ ఖర్చు చేయడానికి కట్టుబడి ఉండదు, అటువంటి నష్టం లేదా నష్టం సంభవించిన సమయంలో కంపెనీ దానిపై భీమా చేసిన మొత్తానికి మించకూడదు. ఏదేమైనా, వీధుల అమరికను లేదా భవనాల నిర్మాణాన్ని ప్రభావితం చేసే ఏదైనా మునిసిపల్ లేదా ఇతర నిబంధనలు అమలులో

ఉన్నందున, ఏ సందర్భంలోనైనా కంపెనీ భీమా చేసిన ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించలేకపోయింది లేదా మరమ్మతు చేయలేకపోయింది. **లేకపోతే,** ఆ సందర్భంలో, అటువంటి ఆస్తిని చట్టబద్ధంగా దాని మునుపటి స్థితికి పునరుద్ధరించగలిగితే, అటువంటి ఆస్తిని పునరుద్ధరించడానికి లేదా మరమ్మతు చేయడానికి అవసరమైన మొత్తాన్ని చెల్లించడానికి కంపెనీ బాధ్యత వహిస్తుంది. ప్రస్తుత కేసు రెండవ సంభావ్యతతో వ్యవహరిస్తుంది, అనగా, కంపెనీ ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించలేకపోయింది లేదా మరమ్మతు చేయలేకపోయింది. సర్వేయర్ తన నివేదికలో పునరుద్ధరణ విలువ ఆధారంగా నష్టాన్ని రూ.29,17,500/- మరియు విలువ తగ్గిన విలువ ఆధారంగా రూ. 12,60,000/- అయితే, ఫిర్యాదుదారుడు రూ.76,64,000/- అనేది కొత్త యంత్రాల విలువ, అయితే, రాష్ట్ర కమిషన్ మరియు ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. సరిగ్గా గమనించినట్లుగా, ఫిర్యాదుదారునికి చెప్పిన మొత్తానికి అర్హత ఉండదు. అయితే, అదే సమయంలో పైన పునరుత్పత్తి చేయబడిన క్లాజ్ 9 యొక్క రెండవ భాగాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, భీమా చేసిన ఆస్తిని కంపెనీ తిరిగి స్థాపించలేకపోతే లేదా మరమ్మతు చేయలేకపోతే, భీమా కంపెనీ అటువంటి ఆస్తిని తిరిగి స్థాపించడానికి లేదా మరమ్మతు చేయడానికి అవసరమైన మొత్తాన్ని చెల్లించడానికి బాధ్యత వహిస్తుంది. పైన పేర్కొన్న ప్రయోజనం కోసం, పునర్వ్యవస్థీకరించడానికి లేదా మరమ్మత్తు చేయడానికి అవసరమైన మొత్తాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోవడానికి సర్వేయర్ యొక్క నివేదిక సంబంధిత సాక్ష్యముగా ఉంటుంది. అందువల్ల, విధానములోని సెక్షన్ 2 లోని క్లాజ్ 9 యొక్క రెండవ భాగం ప్రకారం, ఫిర్యాదుదారుడు పునఃస్థాపన విలువకు అర్హులు, విలువ

తగ్గిన విలువకు కాదు. ఎన్సిడిఆర్సి 9 వ నిబంధనను తప్పుగా అర్థం చేసుకుని, తప్పుగా చదివింది. భీమా సంస్థ విలువ తగ్గిన విలువను మాత్రమే చెల్లించడానికి బాధ్యత కలిగిఉండు పునరుద్ధరణ విలువను చెల్లించదని పేర్కొనడంలో ఎన్సిడిఆర్సి తీవ్రంగా తప్పు చేసింది. పునఃస్థాపన విలువను మంజూరు చేయడంలో రాష్ట్ర కమిషన్ బేషరతుగా సమర్థించబడింది. ఎన్.సి.డి.ఆర్.సి. ఆమోదించిన వివాదాస్పద తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ఇక్కడ పైన పేర్కొన్న కారణాల వల్ల పునరుద్ధరణ విలువ కాకుండా తరుగుదల విలువను ఇవ్వడం నిలకడగా ఉండదు.

6. పైన పేర్కొన్న కారణాల దృష్ట్యా, ప్రస్తుత అప్పీల్ విజయవంతమవుతుంది.ఎన్.సి.డి. ఆర్. సి. ఆమోదించిన ఆక్షేపిత తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు దీని ద్వారా రద్దు చేయబడి పక్కన పెట్టబడింది. రాష్ట్ర కమిషన్ జారీ చేసిన ఉత్తర్వు దీని ద్వారా పునరుద్ధరించ బడింది. ఫిర్యాదుదారుడు రూ. 29,17,500/- అనేది రాష్ట్ర కమిషన్ ఆర్డర్ చేసిన తేదీ నుండి వాస్తవ చెల్లింపు వరకు 7 శాతం వడ్డీతో పునరుద్ధరణ విలువ, అంటే 10.11.2014. ప్రస్తుత అప్పీల్ తదనుగుణంగా అనుమతించబడుతుంది.ఖర్చులు లేవు.

_____

న్యాయమూర్తి

(ఎం. ఆర్. షా)

_____

న్యాయమూర్తి

(సి.టి.రవి కుమార్)

న్యూఢిల్లీ,

జనవరి 13, 2023.